

een toenemende pressie uit te oefenen teneinde met de Sowjet-Unie tot een nieuw accord te komen; dat accord zou Duitsland de nodige rugdekking geven bij een grootscheeps offensief tegen Engeland.

Tot het afsluiten van zulk een accord was Stalin bereid.

Die bereidheid toonde hij met een reeks maatregelen die men als opvallende politieke signalen mag kwalificeren.¹

Voor de grondstoffenleveranties aan Duitsland uit en via de Sowjet-Unie (een deel van die grondstoffen kwam uit Frans Indo-China en werd via Wladiwostok aangevoerd) werden expresse-goederentreinen ingelegd; eind april erkende Stalin het Vichy-bewind, begin mei liet hij de gezanten van Joegoslavië, Noorwegen en België (Nederland onderhield geen diplomatieke betrekkingen met de Sowjet-Unie) uit Moskou uitwijzen, begin juni, na de val van Kreta, de Griekse gezant; daarentegen werd in mei het pro-Duitse bewind in Irak (dat zich slechts enkele weken handhaafde) onmiddellijk door hem erkend. Het meest sprekend was misschien wel het met nadruk onderstreepte bericht (6 mei) dat hij persoonlijk de leiding van de regering ter hand genomen had (men kon dus zaken met hem doen), en veel pleit er voor dat hij er voor zorgde dat de Duitse ambassade te Moskou begin juni vernam dat hij op 5 mei in een vertrouwelijke toespraak voor alle eindexaminandi der militaire academies van het Rode Leger betoogd had dat de Sowjet-Unie niet sterk genoeg was om een grote oorlog te voeren en dat dus een nieuw compromis met Duitsland geboden kon zijn waarbij de Sowjet-Unie, aldus Stalin, zich bescheidener diende op te stellen dan in het verleden.

Medio juni: weer een duidelijk signaal.

De burgers van de Sowjet-Unie die sinds het Duits-Russisch niet-aanvalsverdrag van eind augustus '39 in hun pers vrijwel geen artikel meer aange troffen hadden dat men anti-Duits zou kunnen noemen, vernamen op de 14de uit een bericht van het officiële persbureau *Tass* dat niet alleen de Sowjet-Unie maar ook Duitsland zich stipt hield aan de bepalingen van het verdrag en dat 'naar de opvatting van Sowjet-Russische kringen de geruchten als zou Duitsland de bedoeling hebben, het verdrag te annuleren en een overval op de Sowjet-Unie te ondernemen, van alle grond ontbloomd' waren.²

Wel was het zo dat Stalin de troepen die aan de westelijke grens van de

¹ In Engelse regeringskringen hield men zozeer rekening met de mogelijkheid dat Stalin zich tot nieuwe, nog grotere leveranties van de Sowjet-Unie verplichten zou, dat voorbereidingen getroffen werden om de Russische aardolie-installaties bij de Kaspische Zee (de aardolie-voorziening beschouwde men als de Achilleshiel van de Duitse oorlogseconomie) van Irak uit te bombarderen. ² *Geschichte des grossen Vaterländischen Krieges der Sowjetunion*, dl. I, p. 474.